

Asia: VN/24783/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen sekä Naton operaatioportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdystä sopimuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Eläketurvakeskus keskittyy lausunnossaan hallituksen esityksen ja sopimus-tekstin kommentoimiseen työeläkejärjestelmän ja sovellettavan sosiaaliturvalainsäädännön näkökulmasta. Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselin. Eläketurvakeskuksen tehtäviin kuuluu muun muassa ratkaista, kuuluuko henkilö työskentelyn perusteella Suomen sosiaaliturvaan EU:n sosiaaliturva-asetusten perusteella.

Täydentävän sopimuksen artikkelit 12 ja 13 sisältävät määräyksiä eri henkilöstöryhmien sosiaaliturvasta. Työeläkealan näkökulmasta artikkelit vaikuttavat siihen, minkä maan lainsäädäntö soveltuu sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan henkilöstöön, ja kuuluuko henkilöstö työeläkevakuuttaa Suomessa.

1. Naton kansainvälinen siviilihenkilöstö ja määräaikainen henkilöstö

Artiklan 12 kohdan 1 alakohdassa b määrätään Naton kansainvälisen siviilihenkilöstön ja alakohdassa c määräaikaisen henkilöstön saamien palkkojen ja palkanlisien vapauttamisesta kaikista veroista ja Suomen sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmien maksuista, jotka heiltä muuten pidätettäisiin. Eläketurvakeskus pitää näitä määräyksiä selkeinä. Alakohtien mukaista henkilöstöä ei työeläkevakuutettaisi Suomessa eikä maksetuista palkoista pidätettäisi työeläkevakuutusmaksuja. Tämä koskisi myös Suomen kansalaisia ja Suomessa pysyvästi asuvia henkilöitä.

Sopimuksessa mainitaan, että SACEUR (Naton Euroopan joukkojen komentaja) tai SACT (Naton transformaatiojohtoportaan komentaja) voi pyytää edellä mainituille henkilöstöryhmille

mahdollisuutta osallistua Suomen sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmiin. Määräys perustuu Pariisin pöytäkirjan 7 artiklan 2 kappaleeseen ja se vahvistetaan lisäksi Naton siviilihenkilöstöä koskevissa määräyksissä. Eläketurvakeskus painottaa, että käytännön menettely Suomen eläkejärjestelmään liittymisestä olisi tärkeää olla selkeästi määritelty. Jos mahdollisuutta liittyä Suomen eläkejärjestelmään hyödynnetään, tulee työnantajan vakuuttaa henkilöstö suomalaisen työeläkevakuuttajan tarjoamalla vakuutuksella ja henkilöstölle maksetuista palkoista maksaa Suomen työeläkejärjestelmän mukaiset vakuutusmaksut.

2. Neuvonantajat

Neuvonantajia koskevat määräykset ovat sopimuksen 12 artiklan 1 kohdan d alakohdassa. Sopimuksen perustelujen mukaan neuvonantajilla tarkoitetaan asiantuntijaa tai erikoisosaajaa, joka on palkattu toimimaan neuvonantajana tehtävässä, joka ei sisälly kyseisen Naton elimen hyväksytyyn kokoonpanoon.

Perustelujen mukaan neuvonantajien ei arvioida olevan työ sopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa liittokunnan esikuntaan, joten liittokunnan esikunnalle ei muodostuisi myöskään siltä osin velvollisuutta pidättää työntekijän osuutta eläke- ja sosiaaliturvamaksuista.

Neuvonantajien saamat palkat kuitenkin verotetaan Suomen kansallisen lainsäädännön ja soveltuvien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Sosiaaliturvasta on mainittu vain, että työnantajalle ei muodostuisi velvollisuutta eläke- ja sosiaaliturvamaksujen maksamiseen. Sopimuksen perustelujen mukaan vaikuttaa siltä, neuvonantajia pidetään enemmänkin yrittäjäsessa olevana henkilöstönä, eikä heille tarjota liittokunnan esikunnan puolelta vastaavia vakuutuksia kuin esimerkiksi alakohtien b ja c mukaisille henkilöstöryhmille.

Suomen työeläkevakuutusjärjestelmässä työ vakuutetaan lähtökohtaisesti työntekijänä tai yrittäjänä tehtynä työnä. Vakuuttaminen ei perustu osapuolten valintaan tai työstä tehtyyn sopimukseen, vaan työn tosiasiallisiin olosuhteisiin. Työ vakuutetaan työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisena työntekijänä tehtynä työnä, kun työn tekemisessä täyttyvät työ sopimuslain mukaiset työsuhteen tunnusmerkit. Työtä ei siten lähtökohtaisesti voida valita vakuutettavaksi joko työntekijänä tehtynä työnä tai yrittäjätoimintana, vaan vakuuttamisvelvollisuus määräytyy työeläkelakien ja työ sopimuslain perusteella.

Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan neuvonantajien asema Suomen työeläkevakuutusjärjestelmässä ei välttämättä olisi yksiselitteinen. Eläketurvakeskukselle ei ole täysin selvää, voitaisiinko tällä täydentävällä sopimuksella määrätä, että henkilöä ei voida Suomessa pitää työsuhteessa työskentelevänä. On mahdollista, että neuvonantajat tulkittaisiin Suomessa työ sopimuslain mukaisessa työsuhteessa työskenteleviksi, jolloin yrittäjän eläkevakuutuksen ottaminen ei olisi mahdollista. Ei ole täysin selvää, miten tällaisessa tilanteessa toimittaisiin, kun sopimuksen perusteluissa on todettu, että liittokunnan esikunnalle ei voisi muodostua neuvonantajien osalta velvollisuutta eläke- ja sosiaaliturvamaksujen maksamiseen.

Eläketurvakeskuksen näkemyksen mukaan olisi syytä täsmentää, miten neuvonantajien työeläkevakuuttaminen tulisi järjestää ja sopimuksessa selkeästi ilmaista, jos sopimus voi määrittää työskentelyn työsuhteessa tai yrittäjänä kansallisesta lainsäädännöstä poikkeavasti.

3. Paikalta palkatut

Artiklan 12 kohdan 2 määräykset koskevat liittokunnan esikunnan mahdollisuutta ottaa palvelukseensa täydentävän sopimuksen 1 artiklan 16 kohdassa määriteltyä paikalta palkattua henkilöstöä samoilla edellytyksillä kuin kaikki työnantajat Suomen lainsäädännön mukaan.

Kyseisen artiklan 2 kohdan c alakohdan määräys koskee verojen ja sosiaaliturvamaksujen pidättämistä: liittokunnan esikunta noudattaa Suomen lainsäädännön mukaisia velvollisuuksia tehdä vaadittavat pidätykset ja maksaa sosiaaliturvamaksut paikalta palkatun henkilön palkoista ja palkanlisistä. Eläketurvakeskus pitää tätä muotoilua selkeänä. Paikalta palkattu henkilöstö työeläkevakuutetaan Suomessa ja maksetuista palkoista pidätetään normaalisti työeläkevakuutusmaksut.

4. Sopimustoimittajien työntekijät

Artiklan 13 kohdan 2 mukaan sopimustoimittajien työntekijöiden palvelussuhteen ehdot sekä veroihin ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvät ilmoitus- ja pidätysvelvollisuudet määräytyvät jäljempänä mainituin poikkeuksin Suomen lain ja soveltuvin osin kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Näin ollen sopimustoimittajien työntekijöitä koskee lähtökohtaisesti työeläkevakuuttamisvelvollisuus Suomessa, eikä täydentävä sopimus tuo heille Naton kansainväliselle henkilöstölle kuuluvia vapautuksia työeläkevakuuttamisen osalta.

Yleiset huomiot

EU:n sosiaaliturva-asetukset 883/2004 (perusasetus) ja 987/2009 (täytän-töönpanoasetus) muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmiä. Asetukset syrjäyttävät kansallisen lainsäädännön, jos kansallinen sääntely on niiden kanssa ristiriidassa.

Asetusten tarkoituksena on määrittää, minkä jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan henkilöihin, jotka liikkuvat EU:n alueella. Pääsääntönä on, että henkilö kuuluu kerrallaan vain yhden valtion sosiaaliturvan piiriin, yleensä työskentelyvaltionsa lainsäädännön perusteella. Eläketurvakeskus toteaa, että täydentävässä sopimuksessa tai sen perusteluissa ei ole otettu kantaa EU:n sosiaaliturva-asetusten suhteeseen tämän sopimuksen kanssa.

Eläketurvakeskus pitää sosiaaliturvavelvoitteiden ja -vastuiden tarkempaa selvittämistä tarpeellisenä. Eläketurvakeskus osallistuu mielellään jatkoselvitysten tekemiseen.

Sjöblom Anna

Eläketurvakeskus - Hyväksytty Eläketurvakeskuksen johtoryhmässä

26.2.2026, allekirjoittajina johtaja Karoliina Kiuru ja osastopäällikkö Mari

Kuuvalo